

ROLA EDUKACJI W SPOŁECZEŃSTWIE WIEDZY

WARZOCHA Tomasz, PL

Streszczenie

Artykuł przedstawia zagadnienia związane z edukacją w społeczeństwie informacyjnym, cele edukacyjne, właściwości, jakimi powinno wyróżniać się szkolnictwo odpowiednie dla społeczeństwa wiedzy, funkcje jakie pełni nauczyciel w społeczeństwie informacyjnym.

Słowa kluczowe: edukacja, nowe technologie, proces edukacyjny, społeczeństwo informacyjne, warsztat pracy nauczyciela.

THE ROLE OF EDUCATION IN THE INFORMATION SOCIETY

Abstract

The article presents issues related to education in the information society, educational objectives, characteristics, which should stand out adequate education for the knowledge society, which functions full teacher in the information society.

Key words: education, new technologies, the educational process, information society, teacher workshop.

Wprowadzenie

Cechy społeczeństwa informacyjnego wskazują jak dużą rolę pełnią ośrodki badawcze, uczelnie, szkoły oraz nauczyciele. XXI wiek pokazuje istotny problem edukacji społeczeństwa w zakresie informatyki. S. Kwiatkowski twierdzi, że następuje proces odchodzenia od tradycyjnej formy edukacji, a dąży się do edukacji skupionej na indywidualnych jednostkach opartej między innymi o takie cechy jak:

- a) ciągłość – potrzeba uczenia się przez całe życie;
- b) interaktywność – edukowanie we wzajemnej integracji wraz ze zmieniającym się społeczeństwem (1).

Sposób w jaki funkcjonuje szkolnictwo można porównać do metody taśmowej produkcji w przemyśle. Program nauczania podzielony jest na przedmioty, które podzielone są na partie dobrane w zależności od klasy. Wykonanie poszczególnych zadań kontroluje się za pomocą znormalizowanych testów. Taki system edukacji nie jest w stanie sprostać wymaganiom jakie stawiane są w nowej rzeczywistości.

1 Cele edukacji w społeczeństwie wiedzy

Społeczeństwo oparte na wiedzy posiada cechy ściśle związane z kwalifikacjami pracowników oraz szybkością dostępu do informacji. W Polsce występuje proces w wyniku którego przenikają się nawzajem globalizacja, upowszechnianie nowych, wysokich technologii prawie w każdej dziedzinie życia. Można zatem przypuszczać, że za kilka lat powstawać będą miejsca pracy wymagające od pracowników biegłej znajomości wiedzy w zakresie posługiwania się nowymi, bardzo wysoko rozwiniętymi technologiami. W związku z tym przed systemem edukacyjnym stoi ogromne wyzwania, którego celem będzie odpowiednie przygotowanie się do jego realizacji, poprzez wykorzystywanie nowych technologii, które będą narzędziem służącym do wykonania tego zadania.

P. F. Drucker pokazuje właściwości, jakimi powinno wyróżniać się szkolnictwo odpowiednie dla społeczeństwa wiedzy:

- a) szkoła musi zapewnić umiejętność czytania i pisania wysokiego stopnia przy wykorzystaniu nowych technologii
- b) szkoła musi „zaszczepić” nawyk ciągłego uczenia się;
- c) szkoła musi wyposażyć ucznia w wiedzę w jaki sposób się uczyć i jak później ją wykorzystywać (2).

P.F. Drucker pokazuje w jakim kierunku należy przekształcać szkoły, treści nauczania, sposoby uczenia się, a przede wszystkim wskazuje, że podstawową zmianą jaka powinna zostać zrealizowana przez szkoły to określenie odpowiedniego poziomu, za który później weźmie odpowiedzialność.

Podobnie uważa F. Mayor, twierdząc, że nauczyciel na każdym poziomie edukacji powinien ciągle aktualizować swoje kompetencje, szkoła powinna posiadać odpowiednią infrastrukturę pozwalającą co najmniej w minimalnym stopniu wykorzystać nowe technologie informacyjne (3).

Jednym ze strategicznych celów ustalonych przez Unię Europejską w raporcie *Edukacja dla Europy* jest integracja systemów edukacji z otoczeniem. Techniki informacyjne w znaczny sposób zmieniają organizację pracy oraz proces uczenia się, który można realizować wszędzie i praktycznie o każdej porze dnia. Stwarza to szereg nowych możliwości dla środowiska edukacyjnego, polegających na zdobywaniu kompetencji w zakresie instrumentalnego wykorzystania mediów (7).

W wyniku szybkiego przyrostu wiedzy, kwalifikacje, narzędzia pracy, technologie oraz wiadomości zdobyte w młodości nie są wystarczające na całe życie zawodowe, dlatego uzasadnione staje się uzupełnianie tej wiedzy przez całe życie.

Modernizacja edukacji powinna obejmować poziom umiejętności jednostek w zakresie wykorzystywania i interpretacji dostępnych informacji.[8] Ważny zatem staje się nie tylko dostęp do informacji ale również umiejętność pracy z informacją. Każdy obywatel społeczeństwa informacyjnego powinien nabyć wszechstronne umiejętności w zakresie pracy z informacją tj.: przechowywanie, przetwarzanie, kodowanie, segregowanie, przysyłanie, odbieranie, twórcze wykorzystanie oraz wartościowanie. Im większe będzie posiadał kompetencje w zakresie pracy z informacją, tym większe będzie jego znaczenie w społeczeństwie oraz większe będą jego szanse na rynku pracy (4).

2 Rola nauczyciela w edukacji

Spółeczeństwo informacyjne zróżnicowania procesu nauczania oraz przystosowania go do indywidualnych potrzeb ucznia, który powinien być kreatywny, inteligentny, stale uczący się, biegle posługujący się zaawansowanymi technologiami i narzędziami technologii informacyjnej. Aktywność nauczycieli w podnoszeniu kwalifikacji i kompetencji w zakresie wykorzystania nowych technologii nie jest wystarczająca. W dużym stopniu związane jest to z funduszami potrzebnymi na wyposażenie pracowni szkolnych w odpowiedni sprzęt oraz oprogramowanie, a zarazem niezbędne aby doprowadzić do przeobrażenia systemu edukacyjnego. Problem systemu edukacyjnego polega na braku umiejętności szybkiego przeobrażania się w sposób, w którym mógłby dyktować, kreować nowe procesy społeczne. Zwraca to szczególną uwagę na fakt, jak ważna jest edukacja, a w niej odpowiednio wykształcony nauczyciel.

M. Castells pisze „*Proces edukacyjny jest tak dobry, jak dobrzy są nauczyciele. Pod tym względem na całym świecie (...) nie idą nakłady na kształcenie nauczycieli w dziedzinie informatyki*” (5). Obecnie prawie 100% nauczycieli legitymuje się wykształceniem wyższym, ale nie wszyscy posiadają odpowiednie kompetencje z zakresu znajomości technologii informatycznych. Współczesny nauczyciel poprzez wykorzystanie nowych narzędzi

edukacyjnych będzie w dużym stopniu odciążony od niektórych czynności, np kontrola wiedzy za pomocą testu. Dzięki odpowiedniemu zaprogramowaniu urządzenia nauczyciel w łatwy sposób może zweryfikować osiągnięte wiadomości przez ucznia. W społeczeństwie informacyjnym nauczyciel przestaje być „atrakcyjnym“ źródłem wiedzy. Jest wiele innych możliwości, które uczeń może wykorzystać w dowolnym miejscu i czasie, jeżeli ma dostęp do internetu, np. e-biblioteka, portale edukacyjne. Funkcja nauczyciela polega więc na uczeniu jak znaleźć, przetworzyć i wykorzystać informację.

B.Siemieniecki w związku z obecnością nowych technologii w nauczaniu wskazuje na następujące cechy:

- a) nauczyciel przestaje być centralną postacią procesu kształcenia;
- b) nauczyciel staje się konsultantem oraz animatorem procesu kształcenia;
- c) nauczyciel nadzoruje proces kształcenia, ukierunkowuje i rozstrzyga spory o charakterze naukowym (6).

Nauczyciel XXI wieku powinien wykazywać się biegłością w posługiwaniu się technikami informatycznymi podczas zajęć oraz poza szkołą w trakcie komunikowania się z uczniami. W miarę zwiększania umiejętności posługiwania się nowymi technologiami, nauczyciel ma więcej czasu aby być innowacyjnym w swoim działaniu.

Nauczyciel przyszłości będzie jedynie dyrygentem, który pokieruje, zainspiruje oraz wskaże nowe sposoby i horyzonty dla ucznia.

Podsumowanie

Rozwój nowych technologii daje ogromne możliwości systemom edukacyjnym, jednak aby je w pełni wykorzystać potrzebna jest kadra nauczycieli dobrze wykształcona, posiadająca biegłą umiejętność posługiwania się nowymi narzędziami dydaktycznymi. Wyposażenie pracowni w nowoczesne urządzenia nic nie da, jeżeli nie będzie osoby, która sprawnie będzie się nimi posługiwać. Całociągowa edukacja pozwoli w pewnym stopniu wykorzystać nowe technologie wspomagające pracę dydaktyczną nauczyciela, a zarazem przygotować ucznia do życia w społeczeństwie informacyjnym.

Literatura

1. BOGAJ, A., KWIATKOWSKI S., MŁYNARCZYK, G. *Infrastruktura medialna szkół*. Warszawa, 2007.
2. DRUCKER, P. F. *Społeczeństwo pokapitalistyczne*. Warszawa, 1999.
3. MAYOR, F. *Przyszłość świata*. Warszawa, 2001.
4. KOSMAŁA, J. Nauczyciele wobec procesu informatyzacji szkół. Częstochowa: *Raport Komisji Europejskiej, Edukacja dla Europy*, PAN, 2008.
5. CASTELLS, M. *Galaktyka Internetu. Refleksje nad Internetem, biznesem i społeczeństwem*. Poznań, 2003.
6. SIEMIENIECKI, B. *Technologia informacyjna w polskiej szkole. Stan i zadania*. Toruń, 2002.
7. *Edukacja dla Europy*. Raport Komisji Europejskiej, PAN.
8. http://www.coveria.com.pl/nauczyciel/materialy/artykuly/artykul_0006.htm

Lektorował: Prof dr hab Wojciech Walat

Kontaktні adresa:

Tomasz Warzocha, mgr inż., Instytut Techniki, Zakład Dydaktyki Techniki i Informatyki, Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów, PL, e-mail: tomasz.warzocha@gmail.com